

Ergenlerde Bilişim Teknolojileri Kullanımının Öz-Belirleme Kuramı Perspektifinde İncelenmesi*

Adolescents' Use of Information Technologies: A Self-Determination Perspective

İlker Kaba, Türkan Doğan

Yazar Bilgileri

İlker Kaba
Dr., Psikolojik Danışman, Özel
Tarsus Amerikan Koleji,
ikabapdr@gmail.com

Türkan Doğan
Prof. Dr., Hacettepe
Üniversitesi, Eğitim Bilimleri,
trkndgn@gmail.com

ÖZ

Bu çalışmada, ergenlerin bilişim teknolojileri kullanma ve temel psikolojik ihtiyaç düzeylerinin, ergenlerin bazı sosyo-demografik özellikleri, bilişim teknolojileri kullanım sıklıklarının ve bilişim teknolojileri kullanım amaçlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Bilişim Teknolojileri Kullanım Ölçeği ve İhtiyaç Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Ankara ve Mersin İllerindeki liselerde 2019-2020 eğitim-öğretim döneminde, kolay ulaşılabilen örneklem yöntemiyle ulaşılan 508 ergenden veriler toplanmıştır. Sınıf düzeyi ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde; İDÖ-Yeterlik ve İDÖ-İlişkisel faktörlerinden alınan ortalama puanların ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Aile aylık geliri ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen ve BTKÖ genelinden; İDÖ-Özerklik, İDÖ-Yeterlik, İDÖ-İlişkisel faktörlerinden ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca ergenlerin teknolojik aygıt kullanım sıklıkları ve teknolojik aygıt kullanım amaçları belirlenmiştir. Bulgular alanyazın çerçevesinde tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler
Bilişim Teknolojileri
Teknoloji Kullanımı
Psikolojik İhtiyaçlar
İhtiyaç Doyumu
Ergenlik

Keywords
Information Technologies
Use of Technology
Psychological Needs
Need Satisfaction
Adolescent

Makale Geçmişi
Geliş: 26.02.2022
Düzeltilme: 24.06.2022
Kabul: 18.07.2022

ABSTRACT

In this research, it is aimed to determine the level of use of information technologies and basic psychological needs of adolescents, some socio-demographic characteristics of adolescents, the frequency of use of information technologies and their intentions. The study was carried out with the screening model, which is one of the quantitative research methods. Personal Information Form, Information Technologies Usage Scale, and Need Satisfaction Scale were used in the research. Data were collected from 508 adolescents in high schools in Ankara and Mersin provinces in the 2019-2020 academic year, using convenience sampling method. It was determined that the class level and the average scores obtained from the class level and the ITUS-UTDA factor and the overall ITUS were positively; the mean scores from the NSS-Competence and NSS-Relatedness factors and the mean scores from the overall, NSS were negatively and significantly correlated. From family monthly income and ITUS-UTDA factor and ITUS in overall, it was found that the mean scores obtained from the NSS-Autonomy, NSS-Competence, NSS-Relatedness factors, and the overall NSS were positively and significantly correlated. In addition, adolescents' use of technological devices and their purposes were determined. The findings were discussed within the framework of the literature and suggestions were presented.

*Bu çalışma ikinci yazar danışmanlığında, birinci yazar tarafından hazırlanan doktora tezinden üretilmiştir.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf Kaba, İ. & Doğan, T. (2022). Ergenlerde bilişim teknolojileri kullanımının öz-belirleme kuramı perspektifinde incelenmesi. *TEBD*, 20(3), 701-729. <https://doi.org/10.37217/tebd.1079665>

Giriş

Bilişim teknolojileri, her yaştan insanın yaşamında önemli yere sahip olduğu gibi gençler için de gündelik yaşantılarının vazgeçilmez bir rutini ve alışkanlığıdır. Mobil/akıllı telefon, bilgisayar, tablet, televizyon, internet, dijital/çevrim içi oyunlar ve sosyal medya ağları başta olmak üzere birçok bilişim teknolojisi ürünü vardır. Gençler araştırma yapmak, bilgiye erişmek, ders çalışmak, yabancı dil öğrenmek, sosyalleşmek gibi pek çok aktiviteyle teknolojiyi yaşantılarını kolaylaştırmak ve teknolojiden fayda sağlamak için kullanmaktadır. Ergenler, internet gibi farklı ve hızlı seçenekler sunan bir o kadar da günlük iletişim pratiğinin gelişmesini engelleyebilecek kaynaklara aşırı şekilde yönlenebilmektedir. Sayılamayacak kadar avantajı ve yararı bulunan bilişim teknolojilerinin aşırı ve problemlili kullanımı ise ruhsal, bedensel ve bilişsel pek çok probleme neden olabilmektedir (Kaba ve Doğan, 2021).

Dünyadaki internetin %25'inden fazlası Avrupa Kıtası'nda kullanılmaktadır ve Avrupa'nın genel nüfusunun %53,4'ü internet kullanıcısıdır (Office for National Statistics [ONS], 2018). İnterneti ve bilişim teknolojilerini kullanan kullanıcı sayısı her geçen gün artmakta olup 1993 senesinde, dünyada internet kullanıcı sayısı 900 bin iken, 2000 senesinde bu sayı 304 milyona, 2007 yılında 1.35 milyara, 2018 yılı itibariyle ise dünya genelindeki internet kullanıcısı 4 milyar 200 bine ulaşmıştır ve bu sayı, dünya nüfusunun %53'ünü oluşturmaktadır (We are Social, 2018). Türkiye'de 84.69 milyonluk toplam nüfusun, 65.80 milyonu internet kullanıcısıdır. İnternet kullanıcılarından 60 milyonun aktif olarak sosyal ağları kullandıkları ve mobil aygıt kullanıcılarının da 77 milyon olduğu bilinmektedir. Türkiye'de en çok kullanılan ilk beşteki sosyal medya uygulamalarının sırasıyla %94,5 ile Youtube, %89,5 ile Instagram, %87,5 ile WhatsApp, %79 ile Facebook ve %72,5 ile Twitter olduğu görülmektedir (Çömlekçi ve Başol, 2019; We are Social, 2021).

Bireyler, özellikle de çocuklar ve ergenler evde ya da mobil cihazlarla internete hemen hemen her yerde bağlanabilmekte, akıllı telefonlar başta olmak üzere bilişim teknolojisi ürünlerini yaygın şekilde kullanmaktadır. Bu bağlamda bilişim teknolojileri ve internet kullanımı, dijital oyunlar, ergenlerin günlük hayatlarını, iletişim becerilerini, akademik başarılarını ve psikolojik sağlıklarını önemli ölçüde etkileyen ve araştırmacıların ilgilendiği ve araştırma yaptığı güncel konular haline gelmiştir.

Ögel (2017), internet kullanım düzeyini aşamalı olarak şöyle açıklamıştır:

1. İhtiyaç için interneti kullanma: Kullanıcı, interneti sadece gerektiği ve zorunlu anlarda kullanmaktadır.
2. Düzenli ve sık şekilde interneti kullanma: İnternet, kullanıcı için bir eğlence aracıdır. Birey, serbest vakitlerini internette değerlendirir.

3. Problemlı internet kullanımı: İnternet kullanımı, kişinin hayatında birtakım sorunlar meydana getirir. İnternetin problemlı/kötüye kullanımı veya aşırı kullanımı terimleri de bu aşamada devreye girmektedir fakat internet bağımlılığı henüz söz konusu olmamıştır.
4. İnternet bağımlılığı: “Patolojik internet kullanımı”, “siber bağımlılık” ve “kompulsif internet kullanımı” gibi terimler de bu düzeyde yer almaktadır.

Yukarıdaki sıralama bağlamında problemlı teknoloji kullanımı ve teknoloji bağımlılığının, öğrencilerin üretkenliklerine ket vurduğu, başarısızlıklara neden olduğu, ergenlerin fiziki, sosyal, psikolojik ve zihinsel gelişimlerini negatif olarak etkilediği değerlendirilmektedir (Baltacı, Akbulut ve Yılmaz, 2021; Caplan, 2002). Arca'nın (2022) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin kullandığı bilişim teknolojileri araçlarının televizyon (%96,9), kendine ait cep telefonu (%47,1) ve kendine ait bilgisayar/tablet (%31,3) olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %26,2'sinin internet bağımlısı, %17,2'sinin hafif derecede bağımlı, %7,8'inin orta derecede bağımlı ve %1,1'inin ise şiddetli derecede bağımlı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin son 12 ay içerisindeki kas iskelet sistemi sorunlarının başında %61,3 ile boyun ağrıları gelirken, %31,2 ile bel ağrıları gelmiştir. İnternet bağımlılarının son bir yılda yaşadıkları kas iskelet sistemi ağrılarının tüm vücut bölgelerinde, son yedi gün içinde yaşadıkları kas iskelet sistemi ağrılarının da dirsekler hariç diğer tüm vücut bölgelerinde bağımlı olmayan gruba göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yapılan çalışmalarda; problemlı teknoloji kullanımının yeme bağımlılığı, obezite, kas-iskelet sistemi ağrıları, fiziksel etkinliklerde azalma, akademik erteleme, akademik başarısızlık, olumsuz okul yaşantıları, olumsuz ruh sağlığı belirtileri ve sağlıksız aile ilişkileri gibi fiziksel, sosyal ve psikolojik sorunlar meydana getirdiği görülmektedir (Arca, 2022; Budak, 2016; Çırak, Yetiş ve Gürbüz, 2018; Demir ve Kutlu, 2017; Lin, Hsiao, Liu ve Yen, 2020; Özcan, Özdil ve Küçük-Öztürk, 2020; Peng vd., 2019). Tüm bunların yanı sıra teknolojinin sağlıklı kullanımı; çocukların ve ergenlerin deneyimlerini zenginleştirmelerine, iletişimlerinin artmasına, bilgiye kolaylıkla ulaşabilmelerine ve bilgi toplarken okuma, yazma, sınıflandırma, paylaşım gibi becerilerini kullanmalarına destek sağlamaktadır (Balıkçı, 2018; Caplan, 2002; Deschamps ve McNutt, 2016; Kop ve Yiğit, 2017).

21. yüzyılda insanların, bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmelerle kaliteli bir yaşam için oldukça yoğun çaba sarf ettikleri görülmektedir. Teknolojik gelişmelerin artmasıyla, teknoloji ve internetin sağlıklı ve kontrollü biçimde kullanılmasının önemi de artmaktadır. Özellikle sürekli değişim içinde bulunan ve kimlik kazanma sürecinde olan ergenlerin, teknolojik değişimlere uyum sağlayarak karşılaşacakları zorluklarla mücadele ederek ve kendi sorumluluklarını bilerek davranışlarını kontrol edebilmelerinin, güçlü özelliklerinin ve psikolojik ihtiyaçlarının farkında olmalarının oldukça önemli olduğu ifade edilebilir (Dursun, 2022).

Birçok araştırmacının ilgisini çeken problemler bilişim teknolojileri ve internet kullanımı ya da teknoloji bağımlılığının ortaya çıkıyor olması, çocuk ve ergenlerin karşılanmamış psikolojik ihtiyaçları ile ilgili olabilir. Yapılan çalışmalar, internet ve bilgisayar kullanımının yoğunlaşmasıyla birlikte gençlerin günlük yaşamda karşılayabilecekleri bazı psikolojik ihtiyaçlarını internet ve bilişim teknolojileri vasıtasıyla karşılamaya yöneldiğini göstermiştir (Shen, Liu ve Wang, 2013; Şahin ve Kesici, 2009). Bilgisayar ve internet üzerinden gereksinimlerini karşılamaya çalışan gençler, karşılanmayan gereksinimler sonucunda oluşan psikolojik ihtiyaç yoksunluğu duygusunu da yoğun bir biçimde yaşayabilmektedir (Canoğulları, 2014).

Temel psikolojik ihtiyaçları odak noktasına alan öz-belirleme kuramının temelinde kendini değerlendirme vardır ve kuram, insan davranışı üzerindeki içsel ilgi ve dışsal ödüllerin etkilerine odaklanmaktadır. Kuramda, duygusal, bilişsel ve davranışsal süreçleri anlamak için temel psikolojik ihtiyaçlar ve motivasyon yönelimi kullanılmaktadır (Deci ve Ryan, 1985a, 2000). Öz-belirleme kuramı, psikolojik işlevlere ve sosyal dinamiklere dayandırılmaktadır. Doğası gereği insanın, aktif şekilde ruhsal büyüme eğilimi olduğu öne sürülmektedir (Vansteenkiste ve Ryan, 2013).

Öz-belirleme kuramında; “özerklik”, “yeterlik/yetkinlik” ve “ilişkili olma/ilişkisellik” olarak isimlendirilen üç temel psikolojik ihtiyaç sıralanmıştır ve temel psikolojik ihtiyaçların doğuştan ve evrensel olduğu varsayılmaktadır (Coleman, 2000; Deci ve Ryan, 1985b). Öz-belirleme kuramına göre bu ihtiyaçların karşılanması, kişilerin büyümeleri, gelişmeleri, bütünleşmeleri, iyi olmaları ve psikolojik sağlıkları için oldukça gereklidir (Andersen, Chen ve Carter, 2000). Kişiler seçim yapma hissini, özerklik ihtiyacını destekleyici niteliği olan ortam ve mekanlarda yaşayabilmektedir (Deci, Connell ve Ryan, 1989; Williams, Frankel, Campbell ve Deci, 2000). Bunun yanı sıra kendi davranışlarını seçme, başlatma ve daha az baskı hissetme anlarında, öz-belirleme yaşanmaktadır. Farklı ortamlarda kurulan ve geliştirilen ilişkiler sebebiyle her ortamın özerklik destekleyiciliğinin derecesi değişmekte ve çevreden alınan özerklik desteği öz-belirlemeyi arttırmaktadır (Cihangir-Çankaya, 2005). Özerklik, davranışlar başlatılırken ve düzenlenirken karar verme, iradeli olma ve tercih yapma şeklinde tanımlanmaktadır (Ryan ve Deci, 2000). Ayrıca özerklik ihtiyacı, kendi kendini yönetme olarak da tanımlanmaktadır (Ryan ve Deci, 2017). Yeterlik ihtiyacı, bireyin özerk olarak ortaya koyduğu ürünlerle çevresini etkileyebilme isteği ve bu şekilde çevresiyle olumlu bir etkileşimde bulunabilmesine yönelik ihtiyaçtır (Deci ve Ryan, 1985a; Kowal ve Fortier, 1999). Yeterlik ihtiyacı, istenen hedeflere ulaşma, yeteneklerini gösterebilmek için güven ve etkili olma hissi biçiminde de tanımlanmaktadır (Deci ve Ryan, 1985a). İlişkili olma ihtiyacı ise sosyal bir varlık olan insanın diğer insanlarla etkileşimde olma ihtiyacıdır. Bireyin çevresindekilere özen göstererek çevresine dönük aidiyet algısını yaşamasıdır (Kowal ve Fortier, 1999). Ayrıca ilişkili olma, diğer bireylerle kurulan

gerçek bir bağlantı hissi, diğerleriyle ilgilenme ve başkaları tarafından ilgilenilme şeklinde de ifade edilmektedir (Baumeister ve Leary, 1995; Ryan, 1995).

Ergenlerin bilişim teknolojileri kullanımı ile temel psikolojik ihtiyaçlarının öz-belirleme kuramı çerçevesinde ele alındığı çok az çalışmaya rastlanması ve bu ilişkinin ortaya konulmasının alana katkı sağlayacağı düşüncesiyle bu çalışma planlanmıştır. Bu çıkış noktasından hareketle, ergenlerin bilişim teknolojileri kullanma ve temel psikolojik ihtiyaç düzeylerinin, ergenlerin bazı sosyo-demografik özellikleri, bilişim teknolojileri kullanım sıklıkları ve amaçlarının incelenmesi hedeflenmiştir. Problemlili ve aşırı teknoloji kullanmanın ne tür problemlere yol açabileceği ve yararlı teknolojik gelişmeleri kullanmaktan vazgeçmeden nasıl sağlıklı düzenlemeler yapılabileceği ve bu sürecin psikososyal etkileri, önemli bir çalışma alanıdır. Bu çerçevede yapılacak ve sorunların çözümüne katkı sağlayacak her araştırmanın kıymetli olduğu değerlendirilmektedir. Bu araştırmanın da yaygınlaşan bilişim teknolojileri kullanımının etkilerinin incelenmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, ergenlerin bilişim teknolojileri kullanma ve temel psikolojik ihtiyaç düzeylerinin ergenlerin bazı sosyo-demografik özellikleri, bilişim teknolojileri kullanım sıklıkları ve amaçlarının belirlenmesinin amaçlandığı ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmış bir araştırmadır. “İlişkisel tarama modeli iki ya da daha çok değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir” (Karasar, 2015).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde Ankara İli ve Mersin İli Tarsus İlçesinde öğrenimlerine devam eden ve uygulamayı kabul eden 508 ergen oluşturmaktadır. Çalışma grubunu, farklı türlerdeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler ya da lise mezuniyetlerinin üzerinden en fazla bir yıl geçmiş katılımcılar oluşturmuştur. Çalışma grubu belirlenirken Koronavirüs pandemisinin veri toplama süreçlerini zorlaştırmasından dolayı uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu durum araştırma açısından bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Çalışma grubunun bazı demografik özelliklerine dair frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Bazı Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

<i>Değişkenler</i>		<i>f</i>	<i>%</i>
Cinsiyet	Erkek	182	35,8
	Kadın	326	64,2
Sınıf	Hazırlık Sınıfı	6	1,2
	9. Sınıf	123	24,2
	10. Sınıf	90	17,7
	11. Sınıf	101	19,9
	12. Sınıf	168	33
	Mezun	20	4
Lise	Anadolu İHL	6	1,2
	Anadolu Lisesi	334	65,7
	Fen Lisesi	51	10
	MTAL	54	10,6
	Özel Lise	48	9,4
	Sosyal Bilimler Lisesi	12	2,4
	Diğer	3	0,6
Toplam		508	100

Tablo 1’de verilen bilgilere göre, 508 katılımcının 326’sı (%64,2) kadın, 182’si (35,8) erkektir. Ayrıca katılımcıların %24,2’sinin 9. sınıfta olduğu ve katılımcıların %65,7’sinin Anadolu Lisesinde öğrenim gördükleri ve yaşlarının 13 ile 19 arasında değiştiği (Ortalama=15,93, standart sapma=1,44) belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu (KBF):

Çalışmaya katılan ergenlerin yaşları, cinsiyetleri, öğrenim gördükleri okul türleri, sınıf düzeyleri gibi demografik bilgiler ve bilişim teknolojileri kullanım süreleri ve amaçları ve benzeri değişkenler hakkında bilgi almak amacıyla araştırma kapsamında geliştirilmiştir.

Bilişim Teknolojileri Kullanım Ölçeği (BTKÖ):

BTKÖ, Kaba ve Doğan (2021) tarafından ergenlerin bilişim teknolojileri kullanım düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. “Dijital Oyun Oynama”, “Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı” ve “Sanal Yaşam Tercih” olmak üzere üç faktörden ve toplam 50 maddeden meydana gelmektedir. Ölçekte dokuz adet tersine çevrilmiş madde bulunmaktadır (Kaba ve Doğan, 2021).

BTKÖ, “1=kesinlikle katılmıyorum”, “2=katılmıyorum”, “3=kararsızım”, “4=katılıyorum”, “5=kesinlikle katılıyorum” olmak üzere beşli Likert tipinde tasarlanmıştır. Katılımcılar, ölçek maddelerinin karşısında kendilerine uygun olduğunu düşündükleri derecenin altındaki rakamı işaretlemektedir. Düz maddeler oldukları gibi, olumsuz maddeler ise tersinden puanlanır. Ölçeğin birinci faktöründeki puan aralığı 18-90; ikinci faktöründeki puan aralığı 22-110; üçüncü faktöründeki puan aralığı 10-50’dir. BTKÖ’de toplam puan da hesaplanabilir. BTKÖ’nün toplam puan aralığı ise 50-250’dir (Kaba ve Doğan, 2021). “Dijital Oyun Oynama” faktöründen yüksek puan alınması, ergen

bireyin dijital (çevrim içi) oyun oynama seviyesinin yüksek olduğu; “Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı” faktöründen yüksek puan alınması, ergen bireyin teknolojik aletleri, interneti ve sosyal medya platformlarını kullanım düzeyinin yüksek olduğu; “Sanal Yaşam Tercihi” faktöründen yüksek puan alınması, ergenlerin gerçek ilişki ve iletişimden çok, sanal yaşantıları ve ilişkileri tercih etme düzeylerinin yüksek olduğu; genel olarak ölçekten yüksek puan alınması ise katılımcının bilişim teknolojileri kullanma düzeyinin yüksek olduğu anlamına gelir (Kaba ve Doğan, 2021).

BTKÖ’deki 50 maddenin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .94’tür. “Dijital Oyun Oynama” faktörünün Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .95; “Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı” faktörünün Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .92 ve “Sanal Yaşam Tercihi” faktörünün Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .86 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada BTKÖ’nün Cronbach Alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayılarının “Dijital Oyun Oynama” faktörü için .93, “Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı” faktörü için .90 ve “Sanal Yaşam Tercihi” faktörü için .82 olduğu görülmüştür. Tüm ölçek maddelerinin toplam iç tutarlık güvenilirlik katsayısı ise .91 olarak saptanmıştır.

İhtiyaç Doymu Ölçeği (İDÖ):

Deci ve Ryan (1991) tarafından öz-belirleme kuramına dayalı olarak kişilerin ihtiyaç doyumlarını tespit edebilmek amacıyla geliştirilmiş ve geçerlik-güvenirlik çalışmaları yapılmıştır (Deci ve Ryan’dan aktaran Cihangir-Çankaya, 2005). İDÖ, Bacanlı ve Cihangir-Çankaya (2003) tarafından Türkçeye uyarlanmış, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Toplam 21 maddeden oluşan ölçekte özerklik, yeterlik/yetkinlik ve ilişkili olma/ilişkisellik olmak üzere üç alt boyut yer almaktadır.

Ölçek, yedili Likert tipinde tasarlanmıştır (0=Hiç doğru değil, 7=Çok doğru). Ölçekten alt boyut toplam puanları ve ölçek toplam puanı elde edilmektedir. Ölçeğin tümü için 21-147; Özerklik alt boyutu için 7-49; Yetkinlik alt boyutu için 6-42; İlişkisellik alt boyutu için 8-56 arasında puanlar elde edilebilir. Katılımcıların aldığı yüksek puanlar, temel psikolojik ihtiyaç doyumunun yüksek olduğunu; düşük puanlar ise temel psikolojik ihtiyaç doyumunun düşük olduğunu ifade etmektedir.

Ölçeğin orijinal uyarlama çalışmasında alt boyutların iç tutarlık Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları özerklik alt boyutu için .71, yetkinlik alt boyutu için .60 ve ilişkisellik alt boyutu için .74 olarak belirlenmiştir. İDÖ’nün tüm maddelerinin toplanması ile toplam ihtiyaç doymu puanı elde edilmektedir. Toplam ihtiyaç puanı iç tutarlık güvenilirlik katsayısının ise .83 olduğu görülmüştür. Bu araştırmada İDÖ’nün Cronbach Alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayılarının ise özerklik alt boyutu için .69, yetkinlik alt boyutu için .63 ve ilişkisellik alt boyutu için .71 olduğu görülmektedir. Toplam ihtiyaç doymu iç tutarlık güvenilirlik katsayısının ise .82 olduğu bulunmuştur.

İşlem

Araştırma kapsamında öncelikle İhtiyaç Doyumu Ölçeği'ni kullanabilmek için gerekli izin alınmasının ardından çalışma için Hacettepe Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonundan 25.06.2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıdaki 35853172-300 sayılı kararı ile etik komisyon izni ve ilgili İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden izinler alınmıştır. Kişisel Bilgi Formu, Bilişim Teknolojileri Kullanım Ölçeği ve İhtiyaç Doyumu Ölçeği'nden oluşan veri toplama araçları hem matbu olarak çoğaltılmış hem de anket ve ölçeklerin çevrim içi formları hazırlanmıştır. Katılımcılar kolay ulaşılabilir yolla seçilmiş ve çalışmaya gönüllü olarak katılmışlardır. Ankara ve Mersin illerinde (Tarsus İlçesinde) uygulama yapılacak okullardan gerekli izinler alındıktan sonra katılımcılara, çalışmanın amacı ve içeriğiyle ilgili bilgi verilmiş ve öğrencilerden bilgilendirilmiş onay alınarak çalışmaya devam edilmiştir. Çevrim içi yapılan uygulamalarda da katılımcıların araştırmanın amacı hakkında bilgi sahibi olması sağlandıktan sonra katılımcılardan bilgilendirilmiş onay alınarak uygulamaya katılmaya gönüllü olanlardan veriler toplanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, yüz yüze ve çevrim içi olarak 13-19 yaş aralığındaki toplam 522 ergene uygulanmıştır. Uygulamalar yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışma için toplanan verilerin analizleri için IBM SPSS 18 paket programı kullanılmıştır. Veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra analizlerin yapılabilmesi için öncelikle uç değer ve kayıp veri açısından kontrol edilmiştir. Ergenlerin bilişim teknolojileri kullanma ve temel psikolojik ihtiyaç düzeylerinin belirlenmesinde betimleyici istatistiklerden (minimum ve maksimum puanlar, ortalama ve standart sapma puanları vb.) yararlanılmıştır. Çalışma kapsamında toplanan verilerin normal dağılım ölçütlerini karşılayıp karşılamadığı normallik testleri, basıklık-çarpıklık değerleri, çoklu uç değerlerin belirlenmesi ve çoklu doğrusallık problemlerinin değerlendirilmesi ile belirlenmiştir. Değişkenler arası ilişkilerin belirlenmesi için Spearman korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Bulgular

Ergenlerin İDÖ ve BTKÖ Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

İDÖ ve BTKÖ'nün ortalama, standart sapma ve dağılımlarına ilişkin analiz sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Değişkenlerin Ortalama, Standart Sapma ve Dağılımlarına İlişkin Betimsel Bulgular

<i>Değişkenler</i>	<i>Min.</i>	<i>Maks.</i>	<i>X</i>	<i>Ss</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
İDÖ - Özerklik	6	42	29,20	6,92	-0,38	0,24
İDÖ - Yeterlik	6	42	27,76	6,33	-0,17	0,30
İDÖ - İlişkisellik	15	63	44,09	10,18	-0,08	-0,58
İDÖ Toplam	31	147	101,13	19,77	-0,15	-0,13
BTKÖ - Dijital Oyun Oynama	26	78	40,94	10,22	0,79	0,17
BTKÖ - Tekn. Aygıt. Uyg. Kul.	25	100	56,03	16,80	0,19	-0,71
BTKÖ - Sanal Yaşam Tercihi	14	41	28,52	3,46	0,69	1,39
BTKÖ Toplam	81	211	125,49	23,97	0,18	-0,48

Tablo 2 incelendiğinde, çarpıklık değerlerinin -.08 ile .79 arasında; basıklık değerlerinin ise -.13 ile 1,39 arasında değiştiği görülmüştür. Basıklık ve çarpıklık değerlerinin ± 2 aralığında olması beklendiği (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyükoztürk, 2012) için verilerin normal dağılımdan sapma göstermediği ifade edilebilir.

Korelasyon Analizlerine İlişkin Bulgular

Ergenlerin İDÖ'den ve BTKÖ'den aldıkları ortalama puanların, sınıf düzeyleri ve aile aylık geliri ile ilişkileri Spearman Korelasyon Analizi ile belirlenmiştir. Sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların İDÖ'den ve BTKÖ'den Aldıkları Ortalama Puanların, Sınıf Düzeyleri ve Aile Aylık Geliri ile İlişkisine İlişkin Bulgular

<i>Değişkenler</i>	<i>Sınıf Düzeyi</i>	<i>Ailenin Aylık Ortalama Geliri</i>
İDÖ - Özerklik	-.03	.10*
İDÖ - Yeterlik	-.13**	.14**
İDÖ - İlişkisellik	-.10*	.15**
İDÖ - Toplam	-.09*	.15**
BTKÖ - Dijital Oyun Oynama	.07	.08
BTKÖ - Tekn. Aygıt. Uyg. Kul.	.27**	.13**
BTKÖ - Sanal Yaşam Tercihi	.07	-.05
BTKÖ - Toplam	.23**	.12**

*p<.05, **p<.01

Tablo 3'e göre, sınıf düzeyi ile İDÖ-Yeterlik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=-.13$, $p<.05$), İDÖ-İlişkisellik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=-.10$, $p<.05$) ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=-.09$, $p<.05$) negatif yönde; BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen ($r_s=.27$, $p<.05$) ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.23$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Yeterlik ihtiyacı, ilişkisellik ihtiyacı ve ihtiyaç doyumu toplamı ile sınıf düzeyi negatif yönde ilişkilidir.

Aile aylık geliri ile İDÖ-Özerklik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.10$, $p<.05$), İDÖ-Yeterlik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.14$, $p<.05$), İDÖ-İlişkisellik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.15$, $p<.05$), İDÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.15$, $p<.05$), BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.13$, $p<.05$) ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.12$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu gözlenmektedir.

Ergenlerin İDÖ'den ve BTKÖ'den aldıkları ortalama puanların, teknolojik aygıtları kullanım sıklıkları ile ilişkisi Spearman Korelasyon Analizi ile değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Katılımcıların İDÖ'den ve BTKÖ'den Aldıkları Ortalama Puanların, Teknolojik Aygıtları Kullanım Sıklıkları ile İlişisine İlişkin Bulgular

<i>Değişkenler</i>	<i>Mobil/Akıllı Telefon (Cep Telefonu)</i>	<i>Tablet</i>	<i>Dizüstü Bilgisayar (Laptop)</i>	<i>Masaüstü Bilgisayar</i>
İDÖ - Özerklik	.02	.10*	.11*	-.02
İDÖ - Yeterlik	-.05	.11*	.16**	.01
İDÖ - İlişkiselik	.00	.05	.15**	.01
İDÖ - Toplam	.00	.10*	.15**	.00
BTKÖ - Dijital Oyun Oynama	.10*	.08	.01	.16**
BTKÖ - Tekn. Aygıt. Uyg. Kul.	.42**	.00	.05	-.03
BTKÖ - Sanal Yaşam Tercihi	.11*	.07	-.08	.01
BTKÖ - Toplam	.34**	.04	.03	.04

*p<.05, **p<.01

Tablo 4'e göre, mobil/akıllı telefon kullanım sıklığı ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.42$, $p<.05$), BTKÖ-Sanal Yaşam Tercihi faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.11$, $p<.05$) ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.34$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu gözlenmektedir. Tablet kullanım sıklığı ile İDÖ-Özerklik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.10$, $p<.05$), İDÖ-Yeterlik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.11$, $p<.05$), İDÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.10$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Dizüstü bilgisayar kullanım sıklığı ile İDÖ-Özerklik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.11$, $p<.05$), İDÖ-Yeterlik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.16$, $p<.05$), İDÖ-İlişkiselik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.15$, $p<.05$), İDÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.15$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu gözlenmektedir. Masaüstü bilgisayar kullanım sıklığı ile BTKÖ-Dijital Oyun Oynama faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.16$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir.

Ergenlerin İDÖ'den ve BTKÖ'den aldıkları ortalama puanların, teknolojik aygıt kullanım amaçları ile ilişkisi Spearman Korelasyon Analizi ile değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların İDÖ'den ve BTKÖ'den Aldıkları Ortalama Puanların, Teknolojik Aygıt Kullanım Amaçları ile İlişisine İlişkin Bulgular

	<i>Teknolojik Aygıt Kullanım Amaçları</i>					
	<i>Oyun oynamak</i>	<i>İnternete bağlanmak</i>	<i>Sosyal ağlar</i>	<i>İletişim kurmak</i>	<i>Eğlenmek/Vakit geçirmek</i>	<i>Canlı ders/EBA/Uzaktan eğitim</i>
İDÖ - Özerklik	.07	.12**	.07	.06	.10*	-.02
İDÖ - Yeterlik	.07	.08	.04	.11*	.05	.09*
İDÖ - İlişisellik	.06	.18**	.19**	.18**	.19**	.02
İDÖ - Toplam	.07	.16**	.14**	.15**	.15**	.03
BTKÖ - DOO	.50**	.05	.09*	-.01	.17**	-.03
BTKÖ - TAUK	.14**	.25**	.45**	.25**	.40**	-.07
BTKÖ - SYT	.13**	.00	.05	-.13**	.02	.06
BTKÖ - Toplam	.32**	.21**	.36**	.15**	.36**	-.06

*p<.05, **p<.01

Tablo 5'e göre, oyun oynamak amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile BTKÖ-Dijital Oyun Oynama faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.50$, $p<.05$), BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.14$, $p<.05$), BTKÖ-Sanal Yaşam Tercihi faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.13$, $p<.05$), BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.32$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır.

İnternete bağlanmak amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile İDÖ-Özerklik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.12$, $p<.05$), İDÖ-İlişisellik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.18$, $p<.05$), İDÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.16$, $p<.05$), BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.25$, $p<.05$), BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.21$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu gözlenmektedir.

Sosyal ağları kullanmak amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile İDÖ-İlişisellik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.19$, $p<.05$), İDÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.14$, $p<.05$), BTKÖ-Dijital Oyun Oynama faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.09$, $p<.05$), BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.45$, $p<.05$), BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.36$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. İletişim kurmak amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile İDÖ-Yeterlik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.11$, $p<.05$), İDÖ-İlişisellik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.18$, $p<.05$), İDÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.15$, $p<.05$), BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.25$, $p<.05$), BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.15$, $p<.05$) pozitif; BTKÖ-Sanal Yaşam Tercihi faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=-.13$, $p<.05$) negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu gözlenmektedir. Eğlenmek/vakit geçirmek amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile İDÖ-Özerklik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.10$, $p<.05$), İDÖ-İlişisellik faktöründen alınan ortalama

puanların ($r_s=.19$, $p<.05$), İDÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.15$, $p<.05$), BTKÖ-Dijital Oyun Oynama faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.17$, $p<.05$), BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.40$, $p<.05$), BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların ($r_s=.36$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Canlı ders/EBA/Uzaktan eğitim amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile İDÖ-Yeterlik faktöründen alınan ortalama puanların ($r_s=.09$, $p<.05$) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle ergenlerin teknolojik aygıtları canlı ders/EBA/uzaktan eğitim için kullanımları arttıkça yeterlik ihtiyaç doyum düzeylerinin de arttığı ifade edilebilir.

Tartışma

Bu çalışmada, ergenlerin bilişim teknolojileri kullanma ve temel psikolojik ihtiyaç düzeylerinin, ergenlerin bazı sosyo-demografik özellikleri, bilişim teknolojileri kullanım sıklıklarının ve bilişim teknolojileri kullanım amaçlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu araştırma kapsamında elde edilen bulgular, sınıf düzeyi ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermiştir. Başka bir deyişle, ergenlerin teknolojik aygıtları ve uygulamaları kullanım düzeyleri ve bilişim teknolojileri kullanım düzeyleri, sınıf düzeyi değişkenine bağlı olarak anlamlı bir biçimde değişmektedir. Alanyazın incelendiğinde sınıf düzeyi ile teknolojik aygıtların ve uygulamalarının kullanım düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunan çalışmalar olduğu görülmektedir. Çam ve İşbulan'ın (2012) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada sınıf düzeyleri ile sosyal ağlar toplam bağımlılık puanları arasında anlamlı fark olduğu bulunmuş, genel olarak sınıf düzeyi arttıkça bağımlılık düzeyinin de arttığı; sınıf puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puana son sınıf öğrencilerin sahip olduğu görülmüştür. Benzer bulgulara ulaşıldığı görülen Özgür'ün (2013) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmasında da sınıf düzeyi ile sosyal ağ bağımlılık puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Öte yandan alanyazında sınıf düzeyi ile teknolojik aygıtların ve uygulamalarının kullanım düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmayan çalışmalar olduğu da görülmektedir. Örneğin Aksoy-Akbaş (2022) lise öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmada internet bağımlılığı ile sınıf düzeyi arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Benzer şekilde Toraman'ın (2013) 9, 10, 11. sınıf lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada sınıf düzeyi ile internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Yine aynı çalışmada sınıf düzeyi ile sosyal ağ kullanım düzeyleri arasında da anlamlı bir fark görülmemiştir. Akyürek'in (2020) gerçekleştirdiği çalışmada da sınıf düzeyi ile öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı düzeyine ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark olmadığını görülmüştür. Benzer şekilde başka çalışmalarda da (Bağcı, 2018; Çalışkan, Yalçın, Aydın ve Ayık, 2017; Eryılmaz, Sarıçayır ve Yıldız, 2020) sınıf düzeyi ile teknolojik aygıtların ve uygulamalarının kullanım düzeyleri arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir.

Sınıf düzeyi ile İDÖ-Yeterlik ve İDÖ-İlişkiselik faktörlerinden alınan ortalama puanların ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Diğer bir deyişle, ergenlerin yeterlik, ilişkiselik ve ilişki doyum düzeyleri, sınıf düzeyi değişkenine bağlı olarak negatif yönde anlamlı bir biçimde değişmektedir. Alanyazın incelendiğinde araştırma bulgularıyla tutarlılık gösteren çalışmaların görülmesinin yanı sıra sınıf düzeyi ile İlişki Doyumu Ölçeği puan ortalamaları arasında pozitif ilişkinin saptanan ya da anlamlı bir fark saptanmayan çalışmalar olduğu da görülmektedir. Sarı, Yenigün, Altıncı ve Öztürk'ün (2011) çalışmasında sınıf ve özerklik ihtiyacı, sınıf ve ilişki ihtiyacı, özerklik ve yeterlik ihtiyaçları, özerklik ve ilişki ihtiyaçları, yeterlik ve ilişki ihtiyaçları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bilir'in (2017) araştırmasında da Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği puanının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan analiz sonucunda ise katılımcıların puan ortalamaları arasında tüm alt boyutlarda anlamlı düzeyde bir fark olmadığı bulunmuştur. Keser'in (2018) çalışmasının sonuçlarına göre temel psikolojik ihtiyaç doyumundan yetkinlik ihtiyacı doyumunun katılımcıların sınıf düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Görüldüğü üzere temel psikolojik ihtiyaç doyumunun sınıf düzeyine göre farklılaşması hakkındaki alanyazın bulgularının birbirleriyle tutarlı değildir.

Aile aylık geliri ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Daha farklı bir ifade ile öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri arttıkça, bilişim teknolojileri kullanım düzeyleri de bir artmaktadır. Bu sonuç, gelir düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarına teknolojik aygıt ve internet gibi imkanları daha fazla sağlıyor olması ile açıklanabilir. Alanyazın incelendiğinde ailenin aylık geliri ile teknolojik aygıtların ve uygulamalarının kullanım düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunan çalışmalar olduğu görülmektedir. Toraman'ın (2013) çalışmasında aile aylık gelir durumu ile internet bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. İnternet bağımlılık düzeyinin aile gelir düzeyi ile doğru orantılı olarak arttığı görülmüştür. Yine aynı çalışmada aile aylık gelir durumu ile sosyal ağ kullanım düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmuş ve aylık gelir durumu arttıkça katılımcıların sosyal ağ kullanma düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. Benzer şekilde başka çalışmalarda da (Aksoy-Akbaş, 2022; Bayraktar, 2001; Erdemir, 2021; Tanrıverdi, 2012; Topal, Şahin ve Topal, 2018) ailenin aylık geliri ile teknolojik aygıtların ve uygulamalarının kullanım düzeyleri arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra alanyazında ailenin aylık geliri ile teknolojik aygıtların ve uygulamalarının kullanım düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmayan çalışmalar olduğu da görülmektedir. Delibaş'ın (2019) yaptığı araştırmaya katılan öğrencilerin bağımlılık puanları ile aile gelir durumları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Benzer şekilde başka çalışmalarda da

(Eryılmaz vd., 2020; İnan, 2010; Teke, 2019) ailenin aylık geliri ile teknolojik aygıtların ve uygulamalarının kullanım düzeyleri arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir.

Aile aylık geliri ile İDÖ-Özerklik, İDÖ-Yeterlik, İDÖ-İlişkiselik faktörlerinden ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ergenlerin yeterlik, ilişkiselik ve ilişki doyum düzeyleri, ailelerinin aylık gelirine bağlı olarak pozitif yönde anlamlı bir biçimde değişmektedir. Aile aylık geliri arttıkça ergenlerin özerklik, yeterlik, ilişkiselik ve genel ihtiyaç doyumu düzeylerinin de yükseldiği söylenebilir. Alanyazın incelendiğinde Keser'in (2018) araştırmasının bulgusu ile bu araştırmanın bulgusunun benzerlik gösterdiği ve üç ihtiyaç doyumu puan ortalamasının da aile aylık gelirine göre pozitif yönde farklılaştığı saptanmıştır. Bunun yanı sıra Bayraktar'ın (2001) yaptığı çalışmanın bulgularının bir bölümünün bu araştırma bulguları ile benzerlik gösterdiği, bir bölümünün ise benzerlik göstermediği görülmektedir. Bayraktar (2001), katılımcıların temel psikolojik ihtiyaçlardan özerklik ihtiyacı ile aile gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğunu, yeterlik ve ilişki ihtiyacı ile aile gelir düzeyi arasında ise anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Toprak'ın (2014) araştırmasının sonucunda da ergenlerin sosyoekonomik durumu ile toplam psikolojik ihtiyaç doyumu puanlarında anlamlı fark görülmemiştir. Aynı çalışmada ergenlerde özerklik, yeterlik ve ilişki ihtiyaç doyumu puanları ile sosyoekonomik durumu puanları arasında anlamlı farklılara rastlanmamıştır.

Masaüstü bilgisayar kullanımı ile BTKÖ-Dijital Oyun Oynama faktöründen alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Diğer bir deyişle ergenlerin masaüstü bilgisayar kullanımları arttıkça dijital oyun oynama düzeylerinin de arttığı ifade edilebilir. Masaüstü bilgisayarların daha çok oyun oynamak amaçlı kullanıldığı ve ergenlerin problemleri internet kullanımı davranışı gösterme ve oyun oynama bağımlılığı eğilimlerinin arttığı söylenebilir. Mobil/akıllı telefon kullanımı ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı ve BTKÖ-Sanal Yaşam Tercihi faktörlerinden ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Ergenlerin teknolojik aygıtları ve uygulamaları, sanal yaşam tercihi ve bilişim teknolojileri kullanımı ile mobil/akıllı telefon kullanımları arasında pozitif bir korelasyon vardır. Diğer bir deyişle ergenlerin mobil/akıllı telefon kullanımları arttıkça teknolojik aygıtları ve uygulamalarını kullanma, sanal yaşam tercihi ve genel bilişim teknolojileri kullanım düzeylerinin de arttığı ifade edilebilir. Mobil/akıllı telefon kullanan ergenlerin problemleri internet kullanımı davranışı gösterme ve oyun oynama bağımlılığı eğilimlerinin arttığı söylenebilir.

Özellikle ergenlerin büyük bir bölümünün cep telefonu vasıtasıyla internete bağlanabilmeleri, günün her saatini oyun oynama potansiyeli haline getirmektedir (Dursun ve Çapan, 2018). Oyun oynama sürecinde, doyumun artışı ile yaşanabilecek aşırı oyun oynama isteği ve bunun sonucunda da bilgisayar oyun bağımlılığının ortaya çıktığı bilinmektedir (Horzum, Ayas ve Balta, 2008). Alanyazın

incelendiğinde Akyürek'in (2020) çalışmasında öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığına ilişkin algıları ile kullanım süresi değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Aljomaa, Qudah, Albursan, Bakhiet ve Abduljabbar'ın (2016) araştırmasında öğrencilerin %48'inin akıllı telefon bağımlısı olduğu bulunmuştur. Demir ve Kutlu'nun (2017) yaptıkları araştırmadan elde edilen sonuca göre akıllı telefona sahip olan ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri akıllı telefona sahip olmayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Kuyucu'nun (2017) çalışmasında katılımcıların "Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği"nin faktörlerine yönelik görüşlerinin cep telefonu kullanım süresi açısından fark gösterip göstermediği incelenmiş ve hiçbir faktöre ilişkin görüşlerin, katılımcıların cep telefonu kullanma süresine göre fark göstermediği belirlenmiştir. Yusufoglu (2017) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin akıllı telefonla fazla zaman geçirdikleri; akıllı telefonların kişileri, umdukları sosyalleşme düzeyine getirmediği ve kişiler üzerinde ciddi bir bağımlılık duygusu yarattığı sonuçlarına varılmıştır.

Tablet kullanımı ile İDÖ-Özerklik ve İDÖ-Yeterlik faktöründen ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ergenlerin özerklik, yeterlik ve ihtiyaç doyumu düzeyleri ile tablet kullanımları arasında pozitif bir korelasyon vardır. Diğer bir deyişle ergenlerin tablet kullanımları arttıkça özerklik, yeterlik ve genel ihtiyaç doyumu düzeylerinin de arttığı ve ergenlerin tablet kullanmasının özerklik, yeterlik ve ihtiyaç doyumlarını karşıladıkları söylenebilir. Dizüstü bilgisayar kullanımı ile İDÖ-Özerklik, İDÖ-Yeterlik ve İDÖ-İlişkisellik faktörlerinden ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ergenlerin özerklik, yeterlik, ilişkisellik ve ihtiyaç doyumu düzeyleri ile dizüstü bilgisayar kullanımları arasında pozitif bir korelasyon vardır. Diğer bir ifadeyle ergenlerin dizüstü bilgisayar kullanımları arttıkça özerklik, yeterlik, ilişkisellik ve genel ihtiyaç doyumu düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Öğrencilerin dizüstü bilgisayar kullanmasının özerklik, yeterlik, ilişkisellik ve ihtiyaç doyumlarını karşıladıkları söylenebilir.

Oyun oynamak için teknolojik aygıt kullanma ile BTKÖ-Dijital Oyun Oynama, BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı ve BTKÖ-Sanal Yaşam Tercihi faktörlerinden ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Başka bir ifadeyle ergenlerin dijital oyun oynama, teknolojik aygıtları ve uygulamalarını kullanma, sanal yaşam tercihi ve genel bilişim teknolojileri kullanım düzeyleri arttıkça teknolojik aygıtları oyun oynamak amacıyla daha fazla kullandıkları ifade edilebilir. İnternete bağlanmak için teknolojik aygıt kullanma ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Diğer bir deyişle ergenlerin teknolojik aygıtları internete bağlanmak için kullanımları arttıkça teknolojik aygıtları ve uygulamalarını kullanma ve genel bilişim teknolojileri

kullanım düzeylerinin de arttığı ifade edilebilir. Sosyal ağlar için teknolojik aygıt kullanma ile BTKÖ-Dijital Oyun Oynama ve BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktörlerinden ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle ergenlerin dijital oyun oynama, teknolojik aygıtları ve uygulamalarını kullanma ve genel bilişim teknolojileri kullanım düzeyleri arttıkça teknolojik aygıtları sosyal ağlar için daha çok kullandıkları ifade edilebilir. İletişim kurmak için teknolojik aygıt kullanma ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif; BTKÖ-Sanal Yaşam Tercihi faktöründen alınan ortalama puanların negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Diğer bir deyişle ergenlerin teknolojik aygıtları ve uygulamalarını kullanma ve genel bilişim teknolojileri kullanım düzeyleri arttıkça teknolojik aygıtları iletişim kurmak için daha çok kullandıkları ifade edilebilir. Öte yandan ergenlerin teknolojik aygıtları iletişim kurmak için kullanımları arttıkça sanal yaşam tercihi düzeylerinin azaldığı ifade edilebilir. Eğlenmek/vakit geçirmek için teknolojik aygıt kullanma ile BTKÖ-Dijital Oyun Oynama ve BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktörlerinden ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ergenlerin dijital oyun oynama, teknolojik aygıtları ve uygulamalarını kullanma ve genel bilişim teknolojileri kullanım düzeyleri arttıkça teknolojik aygıtları eğlenmek/vakit geçirmek için daha çok kullandıkları ifade edilebilir.

Alanyazın incelendiğinde Günlü'nün (2016) yaptığı çalışmada ergenlerin internet kullanım süreleri arttıkça problemlerli internet kullanım düzeylerinin de arttığı bulunmasının yanı sıra ergenlerin en çok cep telefonu ile internet kullandığı saptanmıştır. Ayrıca ergenlerin interneti en çok eğlenmek-vakit geçirmek için kullandığı belirlenmiştir. Eğlenme-vakit geçirme ile iletişim kurma amaçlı internet kullanan ergenlerin bilgi elde etme amaçlı internet kullananlara göre daha yüksek problemlerli internet kullanım düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Delibaş'ın (2019) araştırmasında öğrencilerin günlük olarak telefon, bilgisayar ve televizyona harcadıkları sürenin bağımlılık puanları ile ilişkisi incelenmiş ve akıllı telefonla günlük olarak internete bağlanma süresi ile akıllı telefon, sosyal medya ve internet bağımlılığının pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Dursun ve Çapan'ın (2018) yaptığı çalışmada ergenlerin interneti en çok; sosyal medyayı kullanmak (%37,4), ödev yapmak (%25,2), oyun oynamak (%17,1) ve sohbet etmek (%16,8) için tercih ettikleri görülmüştür. Campbell (2005) tarafından yapılan çalışmada da ergen bireylerin interneti, oyun oynamak, sohbet etmek, bilgiye ulaşmak, araştırma yapmak amacıyla kullandıkları saptanmıştır.

İnternete bağlanmak için kullanma ile İDÖ-Özerklik ve İDÖ-İlişkiselilik faktörlerinden ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Diğer bir deyişle ergenlerin teknolojik aygıtları internete bağlanmak için kullanımları arttıkça

özerklik, ilişkisellik ve genel ihtiyaç doyum düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Sosyal ağlar için kullanma ile İDÖ-İlişkisellik faktöründen ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle ergenlerin teknolojik aygıtları sosyal ağlar için kullanımları arttıkça ilişkisellik ve genel ihtiyaç doyum düzeylerinin de arttığı söylenebilir. İletişim kurmak için kullanma ile İDÖ-Yeterlik ve İDÖ-İlişkisellik faktörlerinden ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Diğer bir deyişle ergenlerin teknolojik aygıtları iletişim kurmak için kullanımları arttıkça yeterlik, ilişkisellik ve genel ihtiyaç doyum düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Eğlenmek/vakit geçirmek için kullanma ile İDÖ-Özerklik ve İDÖ-İlişkisellik faktörlerinden ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ergenlerin teknolojik aygıtları eğlenmek/vakit geçirmek için kullanımları arttıkça özerklik, ilişkisellik ve genel ihtiyaç doyum düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Canlı Ders/EBA/Uzaktan Eğitim için kullanma ile İDÖ-Yeterlik faktöründen alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Başka bir deyişle ergenlerin teknolojik aygıtları canlı ders/EBA/uzaktan eğitim için kullanımları arttıkça yeterlik ihtiyaç doyum düzeylerinin de arttığı ifade edilebilir.

Alanyazın incelendiğinde Aslan'ın (2020) çalışma bulgusu ile araştırma bulgusunun benzerlik gösterdiği görülmüştür. Aslan (2020) tarafından yapılan çalışmada psikolojik ihtiyaçlardan ilişkili olma ihtiyacının doyumunu arttıkça sosyal medya bozukluğu puanlarının da arttığı bulunmuştur. Bunun yanı sıra Okur'un (2019) çalışmasında temel psikolojik ihtiyaçların PİK'i negatif yönde anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Joo, Chung, Kang ve Lee (2016) yaptıkları çalışmada, yeterlik ve özerklik ihtiyaçlarının Facebook bağımlılığını yordadığı ve temel psikolojik ihtiyaçların katılımcıların Facebook kullanımını devam ettirmelerinde etkili olduğu bulunmuştur. Canoğulları ve Güçray'ın (2017) çalışmasında internet bağımlılık düzeyi düşük olan ergenlerin yüksek olan ergenlere göre özerklik, yetkinlik ve ilişkisellik ihtiyaçlarına daha fazla gereksinim duyduklarını ve internetin ergenlerin bu ihtiyaçlarını doyurduğunu belirtmişlerdir. Can ve Zeren (2019) ise ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri ile temel psikolojik ihtiyaç düzeylerinin negatif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Araştırma bulgusuyla benzerlik göstermeyen Kürker'in (2021) çalışmasında ise temel psikolojik ihtiyaçlar doyumunu ile sosyal medya bağımlılığı arasında düşük düzeyli negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğunu bulmuştur. Öte yandan teknolojik aygıtları kullanma amaçlarından biri olan Canlı Ders/EBA/Uzaktan Eğitim için kullanma ile İDÖ-Yeterlik faktöründen alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Alanyazında bu değişkenlerin birlikte incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır. Canlı Ders/EBA/Uzaktan Eğitim için teknolojik aygıtları kullanma ile İDÖ-Yeterlik faktöründen alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkinin bulunması beklenen bir bulgudur. Öğrencilerin pandemi süreci ve uzaktan öğretim

dönemi ile ekran süresi doğal olarak artmıştır. Teknolojik aygıtları eğitim amacıyla kullanmanın, psikolojik ihtiyaçlardan yeterlik ihtiyacını doyurduğu söylenebilir.

Araştırmanın birtakım sınırlılıkları vardır. Çalışmanın katılımcıları, 2020-2021 eğitim-öğretim yıllarında Ankara İlinde ve Mersin İli Tarsus İlçesinde eğitimine devam eden ve gönüllülük esasına göre ulaşılan ortaöğretim öğrencileri ve lise mezuniyeti üzerinden en fazla bir yıl geçmiş ergenler ile sınırlandırılmıştır. Bundan dolayı bu çalışmadan elde edilecek bulgular, aynı örneklemdaki katılımcılara ve benzer özellik gösteren çalışma gruplarına genellenebilir. Araştırma için Etik Komisyon İzni ve ilgili İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden uygulama izni alınmıştır. Bu izin çerçevesinde veri toplama konusunda kolaylık sağlayan farklı türdeki liselerde matbu ölçme araçlarıyla verilerin bir bölümü toplanmıştır. Verilerin kalan bölümü ise Covid-19 pandemisinden dolayı okulların kapalı olması nedeniyle ölçme araçlarının dijital formları üzerinden çevrim içi olarak toplanmıştır. Katılımcıların bilişim teknolojileri kullanım düzeyleri, Bilişim Teknolojileri Kullanım Ölçeği'nden (Kaba ve Doğan, 2021) aldıkları puan ile; katılımcıların temel psikolojik ihtiyaç düzeyleri ise İhtiyaç Doyum Ölçeği'nden (Bacanlı ve Cihangir-Çankaya, 2003) aldıkları puan ile sınırlı kalmıştır.

Sonuç

Sonuç olarak sınıf düzeyi ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde; İDÖ-Yeterlik ve İDÖ-İlişkisel faktörlerinden ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Aile aylık geliri ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların; İDÖ-Özerklik, İDÖ-Yeterlik, İDÖ-İlişkisel faktörlerinden ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Masaüstü bilgisayar kullanımı ile BTKÖ-Dijital Oyun Oynama faktöründen alınan ortalama puanların; mobil/akıllı telefon kullanımı ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı ve BTKÖ-Sanal Yaşam Tercihi faktörlerinden ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların; tablet kullanımı ile İDÖ-Özerklik ve İDÖ-Yeterlik faktöründen ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların; dizüstü bilgisayar kullanımı ile İDÖ-Özerklik, İDÖ-Yeterlik ve İDÖ-İlişkisel faktörlerinden ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Oyun oynamak amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile BTKÖ-Dijital Oyun Oynama, BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı ve BTKÖ-Sanal Yaşam Tercihi faktörlerinden ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların; internete bağlanmak amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların; sosyal ağları kullanmak amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile BTKÖ-Dijital Oyun Oynama ve BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktörlerinden ve BTKÖ

genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde; eğlenmek/vakit geçirmek amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile BTKÖ-Dijital Oyun Oynama ve BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktörlerinden ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. İletişim kurmak amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile BTKÖ-Teknolojik Aygıtların ve Uygulamalarının Kullanımı faktöründen ve BTKÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif; BTKÖ-Sanal Yaşam Tercihi faktöründen alınan ortalama puanların negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. İnternete bağlanmak amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile İDÖ-Özerklik ve İDÖ-İlişkiselik faktörlerinden ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde; sosyal ağları kullanmak amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile İDÖ-İlişkiselik faktöründen ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde; eğlenmek/vakit geçirmek amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile İDÖ-Özerklik ve İDÖ-İlişkiselik faktörlerinden ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların pozitif yönde; Canlı Ders/EBA/Uzaktan Eğitim amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile İDÖ-Yeterlik faktöründen alınan ortalama puanların pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. İletişim kurmak amacıyla teknolojik aygıt kullanma ile İDÖ-Yeterlik ve İDÖ-İlişkiselik faktörlerinden ve İDÖ genelinden alınan ortalama puanların negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür.

Ergenlerin teknoloji kullanım düzeyleri, sosyo-demografik özellikleri ve temel psikolojik ihtiyaçları arasındaki ilişkileri Öz-Belirleme Kuramı açısından incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeline göre yapılan bu araştırma, nicel veriler elde edilerek yapılmıştır. Karma desenli, boylamsal ve deneysel araştırma türlerinde de araştırmaların yapılması ergenler ve ailelerinin bu değişkenler arası ilişkilerinin daha iyi bir biçimde anlaşılması açısından faydalı olabilir. Bu çalışmada yer alan demografik değişkenler; sınıf düzeyi ve aile gelir düzeyi ile; internet kullanım özellikleri de teknolojik aygıt kullanım sıklığı ve amaçları ile sınırlandırılmıştır. Demografik bilgi formunda cinsiyet, yaş, internete bağlanma olanakları, ne tür teknolojik aygıtlara sahip bulunduğu, aile üyelerinin teknoloji kullanım alışkanlıkları gibi durumları belirlemeye yönelik maddelerin yer aldığı araştırmaların yapılması da yararlı olabilir. Ailenin aylık geliri ile özerklik, yeterlik, ilişkiselik ve genel ilişki doyum düzeylerinin pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu, çalışmanın bir diğer bulgusudur. Politika yapıcılar tarafından kişi başına düşen milli gelirin arttırılmasına yönelik politikalar geliştirilebilir.

Kaynaklar

- Aksoy-Akbaş, S. (2022). *Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akyürek, M. İ. (2020). Lise öğrencilerinde akıllı telefon kullanımı ve bağımlılığı. *Turkish Journal of Educational Studies*, 7(2), 42-63. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1108994> sayfasından erişilmiştir.

- Aljomaa, S. S., Qudah, M. F. A., Albursan, I. S., Bakhiet, S. F. & Abduljabbar, A. S. (2016). Smartphone addiction among university students in the light of some variables. *Computers in Human Behavior*, 61, 155-164. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.03.041>
- Andersen, S. M., Chen, S. & Carter, C. (2000). Fundamental human needs: Making social cognition relevant. *Psychological Inquiry*, 11(4), 269-275. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.409.1380&rep=rep1&type=pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Arca, M. (2022). *Lise öğrencilerinde sanal iletişim araçlarının kullanımı, internet bağımlılığı sıklığı ve kas iskelet sistemi etkilenimi*. (Doktora Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aslan, M. M. (2020). *Ergenlerin sosyal medya bozukluğu düzeylerinin bilinçli farkındalık ve psikolojik ihtiyaçların doyumu açısından yordanması*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bacanlı, H. & Cihangir-Çankaya, Z. (2003). İhtiyaç Doyumu Ölçeği uyarlama çalışması. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Bağcı, H. (2018). Lise öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi: Sakarya örneği. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 13(21), 47-60. <http://offcampus.ihu.edu.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Balıkçı, R. (2018). *Çocuklarda ve ergenlerde çevrimiçi oyun bağımlılığı ve agresif davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Baltacı, Ö., Akbulut, Ö. F. & Yılmaz, E. (2021). Problemlerli internet kullanımında güncel bir risk faktörü: covid-19 pandemisi. *Humanistic Perspective*, 3(1), 97-121. <https://doi.org/10.47793/hp.872503>
- Baumeister, R. F. & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529.
- Bayraktar, F. (2001). *İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bilir, A. (2017). *Yetişkinlerde psikolojik ihtiyaç doyumunun yaşam kalitesi ve mental iyi oluşla ilişkisinin incelenmesi (Beykoz İlçesi örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Budak, C. (2016). *Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı, obezite prevalansı ve fiziksel aktivite katılım düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Campbell, M. (2005). The impact of the mobile phone on young people's social life. *Social change in the 21 century 2005 Conference Proceedings* içinde (s. 1-14). Queensland University of Technology.

- Can, S. & Zeren, Ş. G. (2019). The role of internet addiction and basic psychological needs in explaining the academic procrastination behavior of adolescents. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 48(2), 1012-1040. <https://doi.org/10.14812/cufej.544325>
- Canoğulları, Ö. (2014). *İnternet bağımlılık düzeyleri farklı ergenlerin cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve anne baba tutum algılarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Canoğulları, Ö. & Güçray, S. S. (2017). İnternet bağımlılık düzeyleri farklı ergenlerin cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve anne baba tutum algılarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 42-57. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/361457> sayfasından erişilmiştir.
- Caplan, S. E. (2002). Problematic internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18(5), 553-575. [https://doi.org/10.1016/S0747-5632\(02\)00004-3](https://doi.org/10.1016/S0747-5632(02)00004-3)
- Cihangir-Çankaya, Z. (2005). *Öz belirleme modeli: Özerklik desteği, ihtiyaç doyumu ve iyi olma*. (Doktora Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Coleman, P. G. (2000). Aging and the satisfaction of psychological needs. *Psychological Inquiry*, 11(4), 291-293. <https://www.jstor.org/stable/1449623> sayfasından erişilmiştir.
- Çalışkan, N., Yalçın, O., Aydın, M. & Ayık, A. (2017). BÖTE öğretmen adaylarının akıllı telefon bağımlılık düzeylerini belirlemeye yönelik bir çalışma. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 8(26), 111-125. http://www.ijoes.com/Makaleler/693118242_7.%20111-125nihat%20%c3%a7al%c4%b1%c5%9fkan.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Çam, E. & İşbulan, O. (2012). A new addiction for teacher candidates: Social networks. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 11(3), 14-19. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ989195.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Çırak, Z. D., Yetiş, G. & Gürbüz, P. (2018). Üniversite öğrencilerinin internet kullanımlarının aile ilişkileri ve sorumlulukları yerine getirmelerindeki etkisi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 6(2), 1-8. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/595882> sayfasından erişilmiştir.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (2. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Çömlekçi, M. F. & Başol, O. (2019). Gençlerin sosyal medya kullanım amaçları ile sosyal medya bağımlılığı ilişkisinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(4), 173-188. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.525652>

- Deci, E. L., Connell, J. P. & Ryan, R. M. (1989). Self-determination in a work organization. *Journal of Applied Psychology*, 74(4), 580-590. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.467.1337&rep=rep1&type=pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1985a). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Springer Science & Business Media.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1985b). The general causality orientations scale: Self-determination in personality. *Journal of Research in Personality*, 19(2), 109-134. https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=The+general+causality+orientatio ns+scale%3A+Self-determination+in+personality.+&btnG= sayfasından erişilmiştir.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The “What” and “Why” of goal pursuits: Human needs and the self determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
- Delibaş, H. (2019). *Üniversite öğrencilerinde teknoloji ile ilgili bağımlılıklar ve ilişkili faktörler*. (Tıpta Uzmanlık Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demir, Y. & Kutlu, M. (2017). İnternet bağımlılığı akademik erteleme ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 8(61), 91-105. <https://doi.org/10.9761/JASSS7296>
- Deschamps, R. & McNutt, K. (2016). Cyberbullying: What's the problem? *Canadian Public Administration*, 59(1), 45-71. <https://doi.org/10.1111/capa.12159>
- Dursun, A. (2022). Ergenlerin problemleri internet kullanımı ve psikolojik ihtiyaçlarına ilişkin görüşleri. *Kalem Eğitim İnsan Bilimleri Dergisi*, 12, 521-546.
- Dursun, A. & Çapan, B. E. (2018). Ergenlerde dijital oyun bağımlılığı ve psikolojik ihtiyaçlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 128-140. <https://doi.org/10.17679/inuefd.336272>
- Erdemir, N. (2021). *Ortaokul ve lise öğrencilerinin internet bağımlılığı ve problemleri internet kullanımının incelenmesi*. (Doktora Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Eryılmaz, S., Sarıçayır, D. & Yıldız, G. (2020). Öğrencilerin bilişim teknolojileri öz yeterlik algısı ile internet bağımlılığının incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 609-638. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1359553> sayfasından erişilmiştir.
- Günlü, A. (2016). *Ergenlerde internet ve problemleri internet kullanım davranışının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Horzum, M. B., Ayas, T. & Balta, Ö. Ç. (2008). Çocuklar için bilgisayar oyun bağımlılığı ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 76-88. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/199992> sayfasından erişilmiştir.

- İnan, A. (2010). *İlköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Joo, Y. J., Chung, A. K., Kang, J. J. & Lee, M. Y. (2016). Identification of the structural relationship of basic psychological needs and Facebook addiction and continuance. *The Journal of The Institute of Internet, Broadcasting and Communication*, 16(1), 183-191. <https://doi.org/10.7236/IIIBC.2016.16.1.183>
- Kaba, İ. & Doğan, T. (2021). *Bilişim teknolojileri kullanım ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması*. *Turkish Studies - Education*, 16(3), 1547-1572. <https://doi.org/10.47423/TurkishStudies.50008>
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi* (28. b.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keser, E. (2018). *Üniversite öğrencilerinin ayrışma-bireyleşme sürecinin öz belirleme kuramı çerçevesinde incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kop, Y. & Yiğit, E. Ö. (2017). Ortaokul öğrencilerinin internet kullanımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 159-170. <https://doi.org/10.9775/kausbed.2017.010>
- Kowal, J. & Fortier, M. S. (1999). *Motivational determinants of flow: Contributions from self-determination theory*. *The Journal of Social Psychology*, 139(3), 355-368. <https://doi.org/10.1080/00224549909598391>
- Kuyucu, M. (2017). Gençlerde akıllı telefon kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı: "Akıllı telefon (kolik)" üniversite gençliği. *Global Media Journal TR Edition*, 7(14), 328-359. <https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/6OV1q.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Kürker, F. (2021). *Öğretmen adaylarında temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ile akademik erteleme arasındaki ilişkide sosyal medya bağımlılığının aracı rolünün incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Lin, Y. J., Hsiao, R. C., Liu, T. L. & Yen, C. F. (2020). *Bidirectional relationships of psychiatric symptoms with internet addiction in college students: A prospective study*. *Journal of the Formosan Medical Association*, 119(6), 1093-1100. <https://doi.org/10.1016/j.jfma.2019.10.006>
- Okur, S. (2019). *Lise öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçları ile problemleri internet kullanımları arasındaki ilişkide yaşam doyumunun aracılık rolü*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- ONS. (2018). Home Internet and social media usage. <https://www.ons.gov.uk/businessindustryandtrade/itandinternetindustry/bulletins/internetusers/2018> sayfasından erişilmiştir.
- Ögel, K. (2017). *İnternet bağımlılığı, internetin psikolojisini anlamak ve bağımlılıkla başa çıkmak*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

- Özcan, A., Özdi, K. & Küçük-Öztürk, G. (2020). Examination of some psychological variables that predict internet addiction in university students: A university in cappadocia. *Journal of International Health Sciences and Management*, 6(10), 74–89.
- Özgür, H. (2013). Öğretmen adaylarının sosyal ağ bağımlılığı, etkileşim kaygısı ve yalnızlık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 667-690. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1069726> sayfasından erişilmiştir.
- Peng, W., Li, D., Li, D., Jia, J., Wang, Y. & Sun, W. (2019). School disconnectedness and adolescent internet addiction: Mediation by self-esteem and moderation by emotional intelligence. *Computers in Human Behavior*, 98, 111–121. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.04.011>
- Ryan, R. M. (1995). Psychological needs and the facilitation of integrative processes. *Journal of Personality*, 63(3), 397-427.
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2017). *Self-determination: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. New York, NY: Guilford Press.
- Sarı, İ., Yenigün, Ö., Altıncı, E. E. & Öztürk, A. (2011). Temel psikolojik ihtiyaçların tatmininin genel öz yeterlik ve sürekli kaygı üzerine etkisi (Sakarya Üniversitesi Spor Yöneticiliği Bölümü örneği). *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 149-156. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000212
- Shen, C. X., Liu, R. D. & Wang, D. (2013). Why are children attracted to the Internet? The role of need satisfaction perceived online and perceived in daily real life. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 185-192. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.08.004>
- Şahin, İ. & Kesici, Ş. (2009). Üniversite öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları ve internet kullanım fonksiyonlarının problematik internet kullanımlarını yordaması. XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. https://www.pegem.net/Akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=106058 sayfasından erişilmiştir.
- Tanrıverdi, S. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Teke, A. K. (2019). Böte öğrencilerinde teknoloji bağımlılığının alt türler bazında incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Topal, B., Şahin, H. & Topal, B. (2018). İnternet bağımlılığı üzerine Sakarya ilinde bir araştırma. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2, 118-136. <http://acikerisim.nku.edu.tr/xmlui/handle/20.500.11776/3134> sayfasından erişilmiştir.

- Toprak, H. (2014). *Ergenlerde mutluluk ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik sağlamlık ve psikolojik ihtiyaç doyumu*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Toraman, M. (2013). *İnternet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarıları ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Vansteenkiste, M. & Ryan, R. M. (2013). On psychological growth and vulnerability: Basic psychological need satisfaction and need frustration as a unifying principle. *Journal of Psychotherapy Integration*, 23(3), 263-280.
- We are Social. (2018). Digital in 2018 global overview. <https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report-2018> sayfasından erişilmiştir.
- We are Social. (2021). Digital in 2021 global overview. <https://wearesocial.com/digital-2021> sayfasından erişilmiştir.
- Williams, G. C., Frankel, R. M., Campbell, T. L. & Deci, E. L. (2000). Research on relationship-centered care and healthcare outcomes from the Rochester biopsychosocial program: A self-determination theory integration. *Families, Systems, & Health*, 18(1), 79-90. <https://doi.org/10.1037/h0091854>
- Yusufoğlu, Ö. Ş. (2017). Boş zaman faaliyeti olarak akıllı telefonlar ve sosyal yaşam üzerine etkileri: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 6(5), 2414-2434. <http://www.itobiad.com/en/download/article-file/360505> sayfasından erişilmiştir.

Extended Summary

Information technologies play an essential role in the lives of people of all ages and are an ordinary and indispensable routine of daily life for young people as well. Young people use technology through activities such as doing research, accessing information, studying, learning a foreign language, and socializing. The excessive and problematic use of information technologies, despite its numerous benefits, can cause many mental, physical, and cognitive problems (Kaba and Doğan, 2021).

It is reported that 65.8 million of the total population of 84.69 million in Turkey are internet users, 60 million internet users actively use social networks and mobile device users are 77 million. The most used social media applications in Turkey are Youtube with 94.5%, Instagram with 89.5%, WhatsApp with 87.5%, Facebook with 79% and Twitter with 72.5% (Çömlekçi and Başol, 2019; We are Social, 2021).

The emergence of technology addiction, which has piqued many researchers' interest, may be related to the unmet psychological needs of children and adolescents. Studies have shown that with

the intensification of internet and computer use, young people tend to meet their psychological needs that they can meet in daily life through the internet and information technologies (Shen et al., 2013; Şahin and Kesici, 2009). Young people who try to meet their needs through computers and the internet may also intensely experience the psychological deprivation as a result of unmet needs (Canoğulları, 2014).

The self-determination theory suggests that there are three basic psychological needs: “autonomy”, “competence” and “relatedness” and these basic psychological needs are assumed to be universal (Coleman, 2000; Deci and Ryan, 1985b). According to the self-determination theory, meeting these needs is necessary for people's growth, development, well-being and psychological health (Andersen, Chen and Carter, 2000). The degree of autonomy support of each environment varies due to the relationships established and developed in, and the autonomy support received from the environment increases self-determination (Cihangir-Çankaya, 2005). The need for competence is the individual's desire to influence their environment with the products they produce autonomously and in this way to have a positive interaction with their environment (Deci and Ryan, 1985a; Kowal and Fortier, 1999). The need for relatedness is the need for a human to engage with other individuals as a social being. It is the individual's perception of belonging to their environment by taking care of their surroundings (Kowal and Fortier, 1999).

This study was planned with the idea that there are very few studies that focus on the use of information technologies and basic psychological needs of adolescents within the framework of self-determination theory and that revealing this relationship will contribute to the field. From this standpoint, it is aimed to discuss the relationship between technology use and basic psychological needs of adolescents, some socio-demographic variables, and basic psychological needs of adolescents in the context of SDT. It is expected that this research will contribute to the examination of the effects of the extensive use of information technologies.

The relational screening model was used to design this study. The study group of the research consisted of 508 adolescents who continued their education in the 2020-2021 academic year. 64.2% of the 508 participants were female and 35.8% were male. The ages of the participants ranged from 13 to 19. Personal Information Form to collect study data; Information Technologies Usage Scale and Need Satisfaction Scale were used. Ethics committee Approval was obtained from Hacettepe University Senate Ethics Committee, within the scope of the research. Participants were selected in an easily accessible way and participated in the study voluntarily.

The data collected for the study were analyzed using the IBM SPSS 18 package program. Descriptive statistics were used to determine the level of use of information technologies and basic psychological needs of adolescents. Whether the data collected within the scope of the study met the

normal distribution criteria was determined by normality tests, kurtosis-skewness values, determination of multiple extreme values, and evaluation of multicollinearity problems. Spearman correlation coefficient was implemented to determine the relationships between variables.

It was determined that the class level and the mean scores obtained from the factor of ITUS-Use of Technological Devices and Applications (UTDA) and the overall ITUS were positively and significantly correlated. It is seen that there are studies (Çam and Işbulan, 2012; Ozgür, 2013) that assert a significant relationship between the class level and the usage levels of technological devices and applications, as well as studies that do not suggest a significant difference (Akyürek, 2020; Toraman, 2013). The class level and the mean scores obtained from the NSS-Competence and NSS-Relatedness factors and the mean scores from the overall NSS were negatively and significantly correlated. In addition to the studies that are consistent with the research findings, it is also seen that there are studies that assert a positive relationship or no significant difference between class level and Relationship Satisfaction Scale mean scores (Bilir, 2017; Keser, 2018; Sarı et al., 2011).

It was found that the monthly income of the family and the mean scores obtained from the ITUS-UTDA factor and the overall ITUS were positively and significantly correlated. While there are studies that assert a significant relationship between the monthly income of the family and the level of use of technological devices and applications (Erdemir, 2021; Topal, Şahin and Topal, 2018), there are also studies that do not suggest a significant difference (İnan, 2010; Teke, 2019). Family monthly income was positively and significantly correlated with the average scores obtained from the NSS-Autonomy, NSS-Competence, NSS-Relatedness factors, and the overall NSS.

It was observed that the use of desktop computers and the mean scores obtained from the ITUS-Digital Gaming (DG) factor were positively and significantly correlated. The mobile/smartphone usage is positively and significantly correlated with the mean scores obtained from the ITUS-UTDA and ITUS-Virtual Life Preference (VLF) factors and the overall ITUS. Especially the fact that a large part of adolescents can connect to the internet via their mobile phones makes it a potential to play games every hour of the day (Dursun and Çapan, 2018). Tablet use was positively and significantly correlated with the mean scores obtained from the NSS-Autonomy and NSS-Competence factor and from the NSS overall. Laptop computer use was positively and significantly correlated with the mean scores obtained from the NSS-Autonomy, NSS-Competence, NSS-Relatedness factors, and the overall NSS.

It was also found that using a technological device to play games and the mean scores of ITUS-DG, ITUS-UTDA, ITUS-VLF factors, and overall ITUS were positively and significantly correlated. Using a technological device to connect to the Internet and the mean scores obtained from the ITUS-UTDA factor and the overall ITUS were positively and notably correlated. Using

technological devices for social networks and the mean scores obtained from the ITUS-DG and ITUS-UTDA factors and the overall ITUS are positively and significantly correlated. The use of technological devices to communicate and the mean scores of the ITUS-UTDA factor and the overall ITUS were positive, and the mean scores obtained from the ITUS-VLF factor were negatively and significantly correlated. It was also noted that using technological devices to have fun/spend time is positively and significantly correlated with the mean scores obtained from the ITUS-DG and ITUS-UTDA factors and the overall ITUS. Using technological devices to connect to the Internet was positively and significantly correlated with the mean scores obtained from the NSS-Autonomy and NSS-Relatedness factors and the overall NSS. Using technological devices for social networks and the mean scores obtained from the NSS-Relatedness factor and the overall NSS were positively and significantly correlated. Using technological devices to communicate and the mean scores obtained from the NSS-Competence and NSS-Relatedness factors and from the overall NSS were found to be negatively and significantly correlated. Using technological devices for fun/ spending time was positively and notably correlated with the mean scores obtained from the NSS-Autonomy and NSS-Relatedness factors and the overall NSS. Using them for Live Lessons/EBA/Distance Education and the mean scores obtained from the NSS-Competence factor were positively and significantly correlated. On the other hand, it was determined that the average scores obtained from the NSS-Competence factor were positively and significantly correlated with the use of Live Lesson/EBA/Distance Education, which is one of the purposes of using technological devices.

This research, which was conducted according to the relational screening model in order to examine the relationships between the technology use levels, socio-demographic characteristics, and basic psychological needs of adolescents in terms of SDT, was conducted by obtaining quantitative data. Conducting research in mixed-pattern, longitudinal and experimental research types may be beneficial in terms of understanding the relationships between these variables of adolescents and their families better. Demographic variables included in this study; by class level and family income level; Internet usage features are also limited by the frequency and purposes of using technological devices. It may also be useful to conduct research on the demographic information form, which includes items to determine conditions such as gender, age, internet connection opportunities, what kind of technological devices they have, and the technology usage habits of family members.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmaya birinci yazar %70 oranında, ikinci yazar %30 oranında katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının alışma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar atışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Hacettepe Üniğersitesi Senatosu Etik Komisyonunun 25.06.2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıdaki 35853172-300 sayılı kararı ile yürütölmüştür.